

УДК 336.71

*Джерелейко С.Д.,
к.е.н, доцент кафедри обліку, аудиту і фінансів,
ПВНЗ «Університет економіки та підприємництва»*

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Створення надійної, ефективної і прибуткової банківської системи, яка б максимально задовольняла вимоги та очікування клієнтів, інвесторів і була б стійкою до криз, є головною метою стратегічного розвитку банківського сектору економіки України.

Банківська система, яка належним чином виконує притаманні їй функції без загрози втрати фінансової стабільності, є найважливішим елементом економічного зростання країни, і, навпаки, розбалансована банківська система дезорганізує економічну систему країни в цілому. Саме це зумовлює значний рівень її державного регулювання, а його неефективність суттєво впливає на стан банківської системи та її потенціал у забезпеченні економічного зростання країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії та практики регулювання банківської діяльності зробили: Б. П. Адамик, Т. А. Васильєва, Л. О. Донченко, І. І. Д'яконова, Г. Т. Карчева, С. М. Козьменко, Л. В. Конопатська, О. М. Костюк, С. В. Леонов, Г. Ф. Малашенко, О. В. Панасенко, К. В. Петренко, І. В. Сало, А. О. Сігайов, які пропонують власні підходи до формування науково-методичного забезпечення державного регулювання банківської системи. Проте, віддаючи належне вченим, вважаємо, що їх науковий доробок недостатньо адаптований до теперішніх умов функціонування банківської системи України, а це вимагає подальших досліджень у вказаному напрямку.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності здійснення регулювання банківської діяльності з боку держави для збалансування приватних та публічних інтересів в банківській сфері, а також дослідження сутності, основних завдань, методів, інструментів та функцій державного регулювання банківської діяльності на сучасному етапі розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тенденції розвитку банківської системи України обумовлюють необхідність організації контролю та нагляду за діяльністю комерційних банків. Криза довіри до банківських інститутів внаслідок їх нездатності виконувати узяті на себе зобов'язання викликає дезорганізацію грошової сфери і зростання соціальної напруженості. Стійкість окремої банківської установи прямо впливає на рівень стабільності банківської системи в цілому.

У процесі еволюції будь-якої банківської системи можна прослідкувати вплив двох різноспрямованих тенденцій: прагнення до найбільшої ефективності з боку учасників системи (в особі власників комерційних банків) та прагнення до найбільшої стабільності з боку суспільства у цілому (в особі держави).

Розуміння сутності банку з юридичної точки зору полягає в спеціальному переліку операцій, що відносяться до банківської діяльності та закріплених законодавством кожної країни. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність»: «банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до

Державного реєстру банків» [16]. У цьому сенсі життєвий цикл банку регулюється центральним банком, починаючи з процедури його створення до процедури реорганізації або ліквідації банку. Ключовими ознаками сутності комерційного банку з економічної точки зору є його націленість на отримання прибутку в результаті виконання банківських функцій (загального вираження напрямів проведення операцій банку) і заборони на виконання інших небанківських функцій (виробництво, торгівля, страхування тощо).

Долан Е. Дж. звертає увагу на теоретичне джерело основної спеціальної проблеми діяльності комерційного банку – проблеми співвідношення прибутковості і ліквідності [6, с. 167].

Банківська дилема «ліквідність-прибутковість» полягає в наступному:

– банк може бути абсолютно надійним, якщо просто зберігає всі залучені ним кошти у вигляді високоліквідних активів (каса і кореспондентські рахунки), але при цьому виникає практично повна відсутність прибутку як для банку, так і для його клієнтів. Банк стає просто надійним сховищем грошей;

– банк може задіяти всі доступні йому ресурси (пасиви) для проведення активних операцій (кредитування та інвестування). Подібні дії можуть принести значні прибутки даного банку, але він стає неліквідним, тому що буде надзвичайно важко ліквідувати активи (погасити кредити або продати інвестиції), щоб отримати грошові кошти, якщо вкладники вимагатимуть повернути суми грошей зі своїх рахунків. Таким чином, без центрального банку, готового забезпечити купівлю цінних паперів у комерційних банків або рефінансування їх кредитів (для підтримування необхідної ліквідності як банківської системи в цілому, так і окремого комерційного банку в кризових умовах) теорія банківської справи є не повною і практично не застосовною в рамках повного економічного циклу.

Отже, сучасний комерційний банк є підприємством особливого типу, тому що сутність його діяльності визначається як типовими уявленнями про відокремлене підприємство (засноване зазвичай на приватній власності), так і ступенем державного регулювання банківської діяльності. Таким чином, регулювання діяльності комерційних банків є об'єктивною необхідністю існуючої моделі банківської системи в умовах ринкової економіки [12].

Дослідження економічної сутності банківського регулювання доцільно розпочати з розгляду дефініцій «регулювання» і «державне регулювання».

Термін «регулювання» походить від латинського слова *regulo* – улаштовую, упорядковую; *regula* – норма, правило. В українському словнику дієслово «регулювати» означає: «1) впорядковувати щонебудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі; 2) домагатись нормальної роботи машини, установки, механізму; 3) зменшувати або збільшувати швидкість, величину і т. ін., досягати потрібної сили, належного ступеня вияву чого-небудь» [4, с. 653].

Під державним регулюванням розуміють об'єктивний процес, підставою якого є окреслення меж, що здійснюється за допомогою спеціальних методів та відповідних їм інструментів, які перебувають у розпорядженні державних органів влади та застосовуються з метою досягнення бажаного економічного і соціального ефекту [7].

З іншої точки зору, державне регулювання – це регулювання, що здійснюється відповідними державними інститутами, до яких належать: ВРУ, КМУ, НБУ та інші органи державної влади.

В науці державного управління державне регулювання визначається як економічний метод державного управління, який є системою типових заходів законодавчого і контрольного характеру, що здійснюються відповідними державними органами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до постійно змінюваних умов [11, с. 47].

У правовій науці державне регулювання – це здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві [13, с. 118].

В «Енциклопедії бізнесмена, економіста, менеджера» Р. С. Дяківа поняття «державне регулювання» визначено як «форма цілеспрямованої політики та реальних дій держави щодо визначення політичних, правових та фінансово-економічних важелів забезпечення розвитку підприємництва та підтримки суб'єктів і об'єктів підприємницької діяльності за допомогою здійснення системи заходів, які регламентують діяльність господарюючих суб'єктів шляхом адміністративних чинників (законів, постанов, інших нормативних актів), кредитно-фінансових важелів, організаційно-методичних, податкових механізмів тощо» [8].

Поняття «державне регулювання банківської діяльності» теж має різні дефініції.

Так, О. П. Орлюк розглядає державне регулювання банківської діяльності як одну із «форм державного управління, що становить собою систему заходів, за допомогою яких держава через центральний банк (або інший уповноважений орган) забезпечує стабільне та безпечне функціонування банків, а також попереджає дестабілізуючі процеси у банківському секторі» [14, с. 151].

О. С. Любунь визначає державне регулювання банківське регулювання як систему заходів, за допомогою яких центральний банк забезпечує стабільне, безпечне функціонування банків та запобігає дестабілізуючим процесам у банківському секторі [10, с. 208].

В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко, О. Г. Корнева твердять, що під державним регулюванням банківської діяльності розуміється «відповідна правова база, тобто закони, що регламентують діяльність банків, а також ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, що регламентують функціонування банків у вигляді нормативних актів, інструкцій, директив. Положення базуються на чинному законодавстві, конкретизують та роз'яснюють основні пункти законів та визначають межі поведінки банків, які сприяють надійному та ефективному функціонуванню банківської системи» [2, с. 47-48]. Як бачимо, наведене визначення обмежує державне регулювання розробкою нормативних актів, інструкцій та директив. Окрім того, автори зводять регулювання до правової бази, а не до системи заходів та інструментів впливу.

Вітчизняне законодавство не містить визначення поняття державного регулювання діяльності банків, хоча в ст. 61 Закону України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р. № 679-XIV визначається, що він безпосередньо або через створений орган банківського нагляду здійснює державне регулювання діяльності банків. В ст. 66 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III визначаються форми державного регулювання діяльності банків. І в нормативних актах НБУ, прийнятих для реалізації його функцій, теж застосовуються термін «регулювання діяльності банків».

Схожим законодавчим визначенням, на перший погляд, є поняття банківського регулювання, що міститься в ст. 1 Закону України «Про Національний банк України», як однієї із функцій НБУ, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства [17]. Законодавець у цій дефініції акцентує увагу на нормотворчій та контролній функціях державного регулятора.

Таким чином, державне регулювання банківської діяльності – це система заходів, за допомогою яких держава через Національний банк або інший наглядовий орган забезпечує стабільне й безпечне функціонування банківської системи, запобігає дестабілізаційним тенденціям у банківському секторі. Тобто банківське регулювання – це розроблена уповноваженими установами система конкретних правил і норм, які відповідно до законодавства визначають структуру і способи здійснення банківської діяльності формування рамок поведінки банків) [1].

Враховуючи існуючі проблеми щодо регулювання банківської діяльності сучасні процеси регулювання доцільно розглядати на чотирьох рівнях: міжнародному, державному, рівні регулювання центральним банком та на рівні саморегулювання окремої банківської установи.

Сучасну банківську діяльність міжнародного рівня регулюють відповідно до «Основних принципів банківського нагляду», які зініціював Базельський комітет у квітні 1997 р. До основних 25 принципів належать наступні: передумови ефективного банківського нагляду (Принцип 1); ліцензування і правовий контроль за капіталом та інвестиціями банків (Принципи 2–5); пруденційні правила та вимоги (Принцип 6–16); організація внутрішнього банківського контролю (Принципи 17–18); форми та методи поточного банківського нагляду (Принципи 19–21); вимоги до інформації (Принцип 22); офіційні повноваження наглядових органів (Принцип 23); консолідованість банківського нагляду (Принципи 24, 25) [15].

Слід звернути увагу на те, що принципи банківського нагляду не є виокремленими у вітчизняному банківському законодавстві, оскільки Україна теж дотримується концептуальних основ наднаціонального наглядового органу. Відповідно до оцінки місії Світового банку та Міжнародного світового фонду, в Україні дотримуються повністю або значною мірою більшості Базельських принципів ефективного банківського нагляду [3; 5; 15].

Таким чином, державне регулювання банківської діяльності – це об'єктивний процес, основою якого є вплив держави на економічний розвиток банківської діяльності через застосування адміністративно-правових методів та інструментів, що реалізують через нормативно-правову базу.

Об'єктом державного банківського регулювання у світовій практиці є безпосередня діяльність банківських структур, суб'єктами – банки, що здійснюють свою діяльність на території певної країни.

Ефективне державне регулювання ринку банківських послуг передбачає чітке визначення мети, завдань, а також методів їх вирішення.

Метою державного регулювання банківської діяльності є підтримка стійкості національної банківської системи, запобігання банкрутству окремих банків, підтримка конкуренції в банківській сфері, задоволення потреб суспільства та клієнтів банків у отриманні якісних банківських послуг. Звідси, основний вплив держави як регулятора макроекономічних процесів на банківську систему здійснюється через центральний банк, який виступає головним органом державного регулювання макроекономічних процесів за допомогою грошово-кредитних методів. Проте для забезпечення стабільності роботи банків і збереження довіри до банківської системи держави необхідні не лише своєчасні та ефективні дії основного регулятора, але й виважена та скоординована діяльність різних гілок влади, в першу чергу виконавчої.

З огляду на це, головною метою державного регулювання банківської діяльності щодо забезпечення ефективного функціонування банківської системи повинно бути вирішення наступних завдань:

– захист інтересів вкладників, котрі розміщують свої кошти в банках, від неефективного управління банками та від шахрайства. Інтереси вкладників потребують захисту, тому що в усіх країнах рівень інформованості вкладників про фінансовий стан банків вельми недостатній і вони не мають можливості самостійно оцінити, який ризик беруть на себе, розміщуючи свої кошти в тому чи іншому банку;

– створення конкурентного середовища в банківському секторі, адже саме це середовище є найсприятливішим для клієнтів банків. Завдяки банківській конкуренції знижуються процентні ставки за позичками, підвищуються процентні ставки за депозитами, розширюється спектр банківських послуг, запроваджуються новітні банківські технології тощо;

– забезпечення відкритості політики й діяльності банківського сектору в цілому і кожного банку зокрема. Підвищення відкритості ґрунтується на вдосконаленні системи обліку і звітності в банках і наближенні їх до вимог, що випливають із досвіду міжнародної банківської практики;

– підтримання необхідного рівня стандартизації і професіоналізму в банківському секторі, забезпечення ефективної діяльності банків і запровадження технологічних нововведень в інтересах споживачів банківських послуг [9].

До методів регулювання банківської сфери можна віднести прямиий або безпосередній у вигляді заборони на здійснення певних дій, застосування фінансової чи навіть кримінальної відповідальності за правопорушення, тобто використання заборон, дозволів, примусів та сприятливих заходів, а також непрямий вплив держави, що полягає у створенні умов для економічної зацікавленості суб'єктів ринку в розвитку певних його елементів. Банківське регулювання повинно сприяти забезпеченню стабільності роботи і зміцненню фінансової стійкості банків, орієнтації діяльності банків у сфері кредитування і виконання пріоритетних завдань розвитку економіки та підвищення добробуту суспільства, належної організації грошового обігу в економіці, а також створення системи гарантій захисту інтересів вкладників.

На нашу думку, щоб найповніше розкрити сутність державного регулювання банківської діяльності необхідно виокремити функції, які ним виконуються. З огляду на це, виділимо наступні функції державного регулювання у банківській сфері:

– організаційна – означає, що для досягнення економічної стабільності необхідно створити ряд певних правил, якими банківські інститути будуть керуватися, реалізуючи свою політику. Будь-яка людська діяльність вимагає певної організації для того, щоб її дії були узгоджені і в кінцевому підсумку забезпечили загальне процвітання;

– захисна – впливає з організаційної і означає, що правила, які встановлюються у банківській діяльності, повинні забезпечувати захист вкладників;

– стабілізаційна – пов'язана насамперед з тією значною роллю, яку банки відіграють у сучасній економіці. Це насамперед використання різноманітних запобіжних заходів щодо усунення дестабілізаційних елементів у діяльності банківських установ;

– координаційна – функція, що забезпечує узгодження дій у просторі і часі між відповідними службами, відділами, департаментами НБУ, що здійснюють регулювання діяльності банків, банківською системою в цілому та зовнішнім середовищем для найбільш швидшого та ефективного досягнення стабільності банківської системи;

– аналітична – передбачає збір інформації, аналіз та оцінку результатів діяльності банківських установ і макроекономічних показників країни, які мають безпосередній вплив на банківський сектор. Це дає можливість вчасно реагувати на дестабілізуючі фактори розвитку банківської системи та вживати відповідних запобіжних заходів. При виконанні цієї функції використовуються загальнонаукові, економіко-математичні та економіко-логічні методи для отримання дійсної оцінки стану діяльності банків та всієї банківської системи; виявлення факторів, що впливають на її діяльність, причин, що гальмують її піднесення; розробка основних напрямів і тенденцій подальшого розвитку банківської системи та визначення можливості покращення стану банків;

– методологічна – полягає у розробленні системи понять, методів, принципів, норм, методик, способів і засобів організації діяльності, необхідних при здійсненні банківського регулювання;

– інформаційна – передбачає отримання та надання офіційних відомостей про стан банківської системи для потреб внутрішнього та зовнішнього користування.

Під час втілення державної політики на ринку банківських послуг важливо дотримуватися таких принципів: реалізація правил чесної конкуренції; забезпечення фінансової стабільності; підвищення рівня забезпечення потреб населення; підтримка розвитку конкурентоспроможності економіки. Пруденційний нагляд на макроекономічному рівні сприяє розвитку конкуренції, яка доповнює систему банківського регулювання. Відносини між державою та банківською системою повинні базуватися на принципі стратегічного партнерства, тобто на взаємній зацікавленості держави в ефективному банківському бізнесі, який забезпечує економічне зростання, а бізнесу – в ефективній державі, яка

створює сприятливі умови для розвитку національної економіки та вітчизняного бізнесу, а також забезпечує захист їхніх інтересів. Тому вплив держави на розвиток банківської системи повинен здійснюватися шляхом формування законодавчих, судово-правових, регулятивних і організаційних умов, які будуть забезпечувати розвиток надійної високотехнологічної банківської системи та її перетворення в реальний чинник підтримки стійкого економічного зростання.

Характер впливу НБУ на банки та інші фінансово-кредитні установи відображають адміністративні та індикативні форми банківського регулювання. Згідно статті 66 Закону України «Про банки і банківську діяльність» державне регулювання діяльності банків здійснюється у таких формах:

1) адміністративне регулювання: реєстрація банків і ліцензування їх діяльності; встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків; застосування санкцій адміністративного чи фінансового характеру; нагляд за діяльністю банків; надання рекомендацій щодо діяльності банків. В основу адміністративного регулювання покладено використання засобів впливу переважно організаційно-владного характеру. За допомогою адміністративного регулювання забезпечується нормальне функціонування банківської системи України. Форми адміністративного регулювання утворюють цілісну підсистему й охоплюють повний управлінський цикл;

2) індикативне регулювання: встановлення обов'язкових економічних нормативів; визначення норм обов'язкових резервів для банків; встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій; визначення процентної політики; рефінансування банків; кореспондентських відносин; управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції; операцій з цінними паперами на відкритому ринку; імпорту та експорту капіталу. Індикативне регулювання передбачає використання комплексу змінних індикаторів фінансової сфери, що дають можливість НБУ за допомогою інструментів (засобів і методів) грошово-кредитної політики здійснювати регулювання грошового обігу і кредитування економіки з метою забезпечення цілей діяльності НБУ [16].

Таким чином, система регулювання банківської діяльності в Україні є сукупністю окремих елементів (Національного банку України та банків другого рівня банківської системи), що характеризується відповідними формами прояву, має мету, функції, а також окреслене коло завдань, що обумовлюють її функціонування в правовому полі України.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, необхідність вивчення та розробки дієвого інструментарію банківського регулювання визначається тенденціями, що формуються в сучасних економічних системах та кризовими явищами останніх років. Державне регулювання банківської діяльності - це застосування державою системи заходів та інструментів впливу на банківську сферу для досягнення важливих суспільних цілей. Об'єктивна необхідність активізації ролі держави у регулюванні банківської сфери вимагає нових підходів до розробки та застосування державними органами заходів та інструментів впливу на банківську діяльність з метою забезпечення стабільності банківської системи і зростання вітчизняної економіки.

Бібліографічний список

1. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика : [монографія] / [За ред. В.В. Коваленко]. – Одеса : Видавництво «Атлант», 2013. – 492 с.
2. Банківський нагляд : [навч. посібник] / [Мищенко В.І., Яценюк А.П., Коваленко В.В., Коренєва О.Г.]. – К. : Знання, 2004. – 406 с.
3. Банківський нагляд : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / [Грушко В.І., Лаптев С.М., Любонь О.С., Раєвський К.Є.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 264 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. : Ірпінь ; ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
5. Гудзь Т.П. Банківський нагляд : [навч. посіб.] / Т.П. Гудзь. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2007. – 266 с.
6. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / [Долан Э.Дж. и др. ; [пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. В. Лукашевича]. – М. : Туран, 1996. – 448 с.
7. Д'яконова І.І. Теоретико-методологічні основи функціонування банківської системи України : [монографія] / І.І. Д'яконова. – Суми : Університетська книга, 2007. – 400 с.
8. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / [За ред. Р. Дяківа]. – К. : Міжнар. екон. фундація, 2000. – 704 с.
9. Любонь О.С. Банківський нагляд : [підручник] / О.С. Любонь, К.Є. Раєвський ; Мін-во освіти і науки України. – [2-ге вид., перероб.]. – К. : ЦНЛ, 2005. – 416 с.
10. Любонь О.С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності / О.С. Любонь, В.С. Любонь, І.В. Іванець. – К. : ЦНЛ, 2004. – 351 с.
11. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління / В.Я. Малиновський. – К. : Атіка, 2005. – 240 с.
12. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф.С. Мишкін ; [пер. з англ.; ред. пер. П.С. Панчишин]. – К. : Основи, 1998. – 963 с.

13. Нагребельний В.П. Державне регулювання / В.П. Нагребельний, М.В. Оніщук // Юридична енциклопедія : в 6 т. – Т. 2 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; ред. Ю.С. Шемшученко. – К. : Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1999. – С. 118-119.
14. Орлюк О.П. Банківське право : [навч. пос.] / О.П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 376 с.
15. Основні принципи ефективного банківського нагляду / Базельський комітет з питань банківського нагляду. Банк міжнародних розрахунків. – Базель. – Жовтень 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //www.bis.org.
16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/B_zakon/law_BBD.pdf.
17. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>.

References

1. Kovalenko, V.V. (2013), *Bankivske rehulivannia i nahliad: metodolohiia ta praktyka* [Banking regulation and supervision: methodology and practice], monograph, Vydavnytstvo "Atlant", Odessa, Ukraine, 492 p.
2. Mishchenko, V.I., Yatseniuk, A.P., Kovalenko, V.V. and Koreniev, O.H. (2004), *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision], tutorial, Znannia, Kyiv, Ukraine, 406 p.
3. Hrushko, V.I., Laptiev, S.M., Liubon, O.S. and Raievskiy, K.Ye. (2004), *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision], tutorial, Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 264 p.
4. Busel, V.T. (2005), *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dop.)* [Big explanatory dictionary of modern Ukrainian language], VTF "Perun", Irpin, Kyiv, Ukraine, 1728 p.
5. Hudz, T.P. (2007), *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision], tutorial, Natsionalnyi bank Ukrainy, Tsentr naukovykh doslidzen, Kyiv, Ukraine, 266 p.
6. Dolan, E.Dzh. et al. (1996), *Dengi, bankovskoe delo I denezhno-kreditnaia politika* [Money, banking and monetary policy], Translated by V. Lukashevich, Turan, Moscow, Russia, 448 p.
7. Diakonova, I.I. (2007), *Teoretyko-metodolohichni osnovy funktsionuvannia bankivskoi systemy Ukrainy* [Theoretical and methodological foundations of the banking system of Ukraine], monograph, Universytetska knyha, Sumy, Ukraine, 400 p.
8. Diakiv, R. (2000), *Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera* [Encyclopedia of businessman, economist, manager], Mizhnar. ekon. fundatsiia, Kyiv, Ukraine, 704 p.
9. Liubun, O.S. and Raievskiy, K.Ye. (2005), *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision], textbook, TsNL, Kyiv, Ukraine, 416 p.
10. Liubun, O.S., Liubun, V.S. and Ivanets, I.V. (2004), *Natsionalnyi bank Ukrainy: osnovni funktsii, hroshovo-kredytna polityka, rehulivannia bankivskoi diialnosti* [National Bank of Ukraine: basic functions, monetary policy, banking regulation], TsNL, Kyiv, Ukraine, 351 p.
11. Malynovskiy, V.Ya. (2005), *Slovnyk terminiv i poniat z derzhavnoho upravlinnia* [Dictionary of terms and concepts of public administration], Atika, Kyiv, Ukraine, 240 p.
12. Myshkin, F.S. (1998), *Ekonomika hroshei, bankivskoi spravy i finansovykh rynkiv* [Economics of money, banking and financial markets], Translated by P.S. Panchyshyn, Osnovy, Kyiv, Ukraine, 963 p.
13. Nahrebelnyi, V.P., Onishchuk, M.V. (1999), "State regulation", *Yurydychna entsyklopediia : v 6 t.* [Legal encyclopedia : in 6 Vol.], Ukr. entsyklopediia im. M.P. Bazhana, Kyiv, Ukraine, Vol. 2, pp. 118-119.
14. Orliuk, O.P. (2004), *Bankivske pravo* [Banking law], tutorial, Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine, 376 p.
15. *Osnovni pryntsyphu efektyvnoho bankivskoho nahliadu* (2006), [The core principles for effective banking supervision], Basel Committee on banking supervision. The Bank for international settlements, available at: <http://www.bis.org>. (access date September 05, 2016).
16. Verkhovna rada Ukrainy (2000), *Pro banky i bankivsku diialnist* [About Bank and banking activities], Zakon Ukrainy dated 07.12.2000 no. 2121-III, available at: http://www.bank.gov.ua/B_zakon/law_BBD.pdf. (access date September 10, 2016).
17. Verkhovna rada Ukrainy (2000), *Pro Natsionalnyi bank Ukrainy* [About national Bank of Ukraine], Zakon Ukrainy dated 20.05.1999 no. 679-XIV, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>. (access date September 10, 2016).

Джерелейко С.Д. НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета – обґрунтування необхідності здійснення регулювання банківської діяльності з боку держави для збалансування приватних та публічних інтересів в банківській сфері, а також дослідження сутності, основних завдань, методів, інструментів та функцій державного регулювання банківської діяльності на сучасному етапі розвитку економіки України.

Методика дослідження. Методологічною основою проведеного дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, положення сучасної економічної теорії, дослідно-пошукова література, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з проблем державного регулювання банківської діяльності.

Для реалізації поставлених завдань використано такі основні методи: системний (для визначення сутності поняття «державне регулювання банківської діяльності»), наукової абстракції (для здійснення теоретичних узагальнень; дослідження чинників, які впливають на державне регулювання розвитку вітчизняної банківської сфери), аналізу та синтезу (для розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності державного регулювання банківської діяльності).

Результати. У статті обґрунтовано необхідність здійснення регулювання банківської діяльності з боку держави для збалансування приватних та публічних інтересів в банківській сфері. Досліджено сутність та основні завдання державного регулювання банківської діяльності. Доведено, що система регулювання банківської діяльності в Україні є сукупністю окремих елементів, що характеризується відповідними формами прояву, має мету, функції, а також окреслене коло завдань, що обумовлюють її функціонування в правовому полі України.

Наукова новизна. Набули подальшого розвитку науково-практичні рекомендації щодо необхідності державного регулювання банківської діяльності, які, на відміну від існуючих, сприятимуть удосконаленню управління в банківському секторі.

Практична значущість. Отримані результати дослідження є підґрунтям для вирішення практичних проблем та розробки нових підходів до удосконалення управління банківською системою України.

Ключові слова: банк, банківська діяльність, банківське регулювання, державне регулювання банківської діяльності, інструменти регулювання банківської діяльності.

Dzhereleyko S.D. NEED FOR STATE REGULATION OF BANKING

Purpose – to rationale for the implementation of banking regulation from the state to balance private and public interests in banking and research essence, the main objectives, methods, tools and functions of banking regulation at the present stage of development of Ukraine.

Methodology of research. The methodological basis of the study is general scientific and special methods of learning, the provision of modern economic theory, experimental literature search, scientific works of domestic and foreign scholars on issues of state regulation of banking.

To realize the objectives, the following basic methods: system (to determine the nature of the concept of "state regulation of banking") of abstraction (to make theoretical generalizations, the study of factors that affect the state regulation of the domestic banking sector), analysis and synthesis (for develop recommendations to improve the effectiveness of state regulation of banking).

Findings. The article substantiates the need for banking regulation by the state to balance private and public interests in banking. The essence and main tasks of state regulation of banking. It is proved that the system of banking regulation in Ukraine is a set of individual elements, characterized by respective manifestations, has a purpose, functions, and defined set of tasks that contribute to its operation in the legal field of Ukraine.

Originality. Were further developed scientific and practical recommendations on the need for state regulation of banking, which, unlike the existing ones, will help to improve governance in the banking sector.

Practical value. The results of research is the basis for solving practical problems and develop new approaches to improve the management of the banking system of Ukraine.

Key words: bank, banking, banking regulation, state regulation of banking, banking regulation instruments.

Джерелейко С.Д. НЕОБХОДИМОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Цель – обоснование необходимости осуществления регулирования банковской деятельности со стороны государства для сбалансирования частных и публичных интересов в банковской сфере, а также исследование сущности, основных задач, методов, инструментов и функций государственного регулирования банковской деятельности на современном этапе развития экономики Украины.

Методика исследования. Методологической основой проведенного исследования являются общенаучные и специальные методы познания, положения современной экономической теории, опытно-поисковая литература, научные труды отечественных и зарубежных ученых по проблемам государственного регулирования банковской деятельности.

Для реализации поставленных задач использованы следующие основные методы: системный (для определения сущности понятия «государственное регулирование банковской деятельности»), научной абстракции (для осуществления теоретических обобщений; исследования факторов, влияющих на государственное регулирование развития отечественной банковской сферы), анализа и синтеза (для разработки рекомендаций по повышению эффективности государственного регулирования банковской деятельности).

Результаты. В статье обоснована необходимость регулирования банковской деятельности со стороны государства для сбалансирования частных и публичных интересов в банковской сфере. Исследованы сущность и основные задачи государственного регулирования банковской деятельности. Доказано, что система регулирования банковской деятельности в Украине является совокупностью отдельных элементов, что характеризуется соответствующими формами проявления, имеет цель, функции, а также очерчен круг задач, которые обуславливают ее функционирование в правовом поле Украины.

Научная новизна. Получили дальнейшее развитие научно-практические рекомендации относительно необходимости государственного регулирования банковской деятельности, которые, в отличие от существующих, будут способствовать совершенствованию управления в банковском секторе.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования являются основой для решения практических проблем и разработки новых подходов к совершенствованию управления банковской системой Украины.

Ключевые слова: банк, банковская деятельность, банковское регулирование, государственное регулирование банковской деятельности, инструменты регулирования банковской деятельности.